

LBRIS

We know
books

Laurențiu Duican

Volum
memorial

EDITURA
CREATOR
BRAȘOV, 2024

1. Cuvânt înainte	
Un tânăr al zilei de mâine , de Constantin Noica.....	1
2. „Caiet de seară” de Laurențiu Duican, reeditare selectivă a Ediției I- Editura Eminescu, 1994 Bucuresti.....	7
3. Postfață	
Amintirea și țipătul, de Ana Blandiana.....	114
Să te înregistrezi pentru timpul ce vine, de A.I.Brumaru.....	116
4. Documente oficiale de studii.....	119
5. Prezentări și consemnări asupra lucrărilor lui Laurențiu Duican, editate.....	123
- „Caiet de seară”, 1984, Editura Litera; Editura Eminescu, 1994, București.....	127
Consemnări de presă: Ermil Rădulescu, Mircea Ionel, Flavius Obeadă, Alexandru Țion, Elena Solunca (Academica)	129
- „Transformări geometrice”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987.....	131
Avizul Institutului Central de Matematică pentru publicarea lucrării Transformări geometrice la Editura Științifică și Enciclopedică.....	135
Consemnări de presă: Solomon Marcus, Irinel Radomir, Mircea Ionel, A.I. Brumaru, Mircea Becheanu.....	136
- „Prin labirintul geometriei”, Editura Albatros, București, 1990	141
Consemnări de presă: Acad. Nicolae Teodorescu, Ermil Rădulescu.....	146
Confirmarea Ministerului Culturii de participare a lucrării Prin labirintul geometriei la Salonul Internațional al Cărții, Paris 1991.....	149
(Fragmente din Capitolul Introductiv)	151
6. Concursul National de Matematică	
„Laurențiu Duican”	169
Dan Radu: Monografia Concursului National de Matematică „Laurențiu Duican”	170

Discursul de inaugurare, Braşov 15 Mai 1992, rostit de Domnia sa Acad. Nicolae Teodorescu, Preşedinte al Societăţii de Ştiinţe Matematice din România.....	173
Imagini şi Documente ale Concursului	177
Discursul Domniei sale Dumitru Săvulescu, Director General în Ministerul Învăţământului	183
Autorii problemelor propuse la Concurs	185
Discursul Domniei sale Gabriel Răducanu, Inspector General în Ministerul Educaţiei Naţionale	195
Laureaţi ai Concursului la diferite ediţii	199
Facsimile cu soluţii originale, date de concurenţi, direct în Concurs	219
Laureaţi ai Concursului Naţional de Matematică, Laurenţiu Duican, Braşov, medaliaţi la Olimpiadele internaţionale.....	229
Discursul Domniei sale Prof.Univ. Radu Gologan, preşedinte al Societăţii de Ştiinţe Matematice din România	233
Prezentare a Ediţiei a XX- a, de prof. dr. Eugen Păltănea, Univ. Transilvania, Braşov	240
7. Consemnări de presă de-a lungul ediţiilor de Concurs	251

Partea a doua

8 - Laurenţiu şi colegii din Liceul de Matematică – Fizică, „Dr. Ioan Meşotă”, Braşov, 1982	259
Evocări şi facsimilări	262
9 - Biografia unei dimineţi senine.....	309
Ilustrări la Biografie	315
10 - Casa de la vie – „refugiu” drag	339
Corespondenţă	343
11 - Izvorul L.I.D. – Spre Pietrele lui Solomon, Şcheii Braşovului	353
Consemnări de presă	359

12 - Monumentul funerar, Biserica Sf. Treime din Cetatea Braşovului	363
Consemnări de presă	367
13 - Referințe publicate	371
14 - În loc de Încheiere: Cuvântul prof. univ. dr. Dorin Popescu, Institutul Central de Matematică al Academiei Române	379

Acest volum a fost gândit ca eveniment comemorativ după scurgerea grea a multor ani netrăiți.

Volumul se deschide cu reeditarea selectivă a primei lucrări a lui Laurențiu Duican „Caiet de seară”, Editura Eminescu 1994 - cartea notațiilor sale de adolescență „vii și înfrigurate”, vorbind de preocupările și pasiunile sale. Filele se desfac ca un evantai oferind mărturisiri ale spiritului său înzestrat, drept motto pentru toate capitolele volumului memorial.

Într-o primă parte sunt prezentate selectiv cărțile sale:

- „Transformări geometrice”, Editura Științifică și Enciclopedică, Buc.;
- „Prin labirintul geometriei”, Editura Albatros, București;
- „Caiet de seară”, Editura Eminescu, București,

„rod al unei vocații matematice deosebite, ardente, al studiului intens.”
Lucrările sunt însoțite de aprecieri consacrate: Solomon Marcus, Nicolae Teodorescu, Constantin Noica, Ana Blandiana, Eugen Păltănea, A.I. Brumar, El. Solunca ș.a.

Un spațiu mai mare a fost atribuit Concursului Național de Matematică „Laurențiu Duican” - eveniment științific hotărât de Ministerul Învățământului și de Societatea de Științe Matematice din România și statornicit din 1992 la Brașov, orașul său natal, susținut de olimpicii din toată țara.

În partea a doua a volumului memorial sunt consemnate evocările colegilor săi, locuri îndrăgite de Laurențiu, precum izvorul L.I.D. sau Casa de la vie, cât și imagini ce ilustrează biografia sa.

Evocările colegilor săi brașoveni, publicate fragmentar, sunt tipărite acum în totalitate cu facsimilări, pentru maturitatea și capacitatea de a contura dezinvolt o personalitate matematică în formare. Relațiile colegiale sunt retrăite și redată în autenticitatea lor.

Ultimul capitol cuprinde REFERINȚE, privind personalitatea și lucrările lui Laurențiu Duican, intrate de mai mulți ani în bibliografiile de specialitate.

Cu respect s-a așezat în acest volum memorial CUVÂNTUL multor personalități matematice și din alte domenii de cultură să rămână ca un SALUT PERPETUU pentru Laurențiu Duican, tânărul pe care, cu recunoaștere „ca spirit ales” și aprecieri de specialitate, l-au primit în „citadela științei”, prin ceea ce El a gândit și dăruit în cei 19 ani neîmpliniți: Un tânăr matematician - prezent în Dicționarul Enciclopedic, 1996 și în Dicționarul Enciclopedic al Matematicienilor, 2001 (n.n.)

LBRIS

We know
books

de Constantin Noica

De câteva ori, de-a lungul scurtei sale vieți, Eminescu a notat în caietele sale sau a gravat în câte un poem gândul: „În fiecare om o lume își face încercarea”.

Ce frumoasă era lumea care-și făcea încercarea în Laurențiu Duican! Este toată frumusețea posibilă a lumii de mâine, o frumusețe pe care oameni, cum stătea să fie tânărul acesta, ar fi slujit-o, poate ar fi sporit-o.

O conștiință a lumii de mâine s-a stins... Prea puțini, la noi, trăiesc miracolul sfârșitului de veac. E adevărat, în multe privințe veacul nostru este atât de „stupid” (cum s-a spus despre veacul al XIX-lea că a fost stupid, când în realitate trăim încă din ideile lui), încât s-ar putea să fie unul neînsemnat în istorie: un veac ce nu lasă monumente arhitectonice, de o parte, nu lasă idei mari, de alta. Și totuși o nemaîntâlnită și enigmatică promisiune stăruie în acest veac.

Suntem de pe acum confrunțați cu ceva miraculos; s-ar putea ca lumea mașinilor, crescută parcă spre a înlocui speciile naturale ce dispar, să aducă un spor de omenesc; sau s-ar putea, dimpotrivă, să ne tragem mai adânc în omenescul nostru, sub solicitarea mașinilor și în fața riscului de pustiire adus de ele.

În cugetul tânărului acestuia de nici 19 ani, se și punea dezbateră cu sine a omului de mâine. Și, deși exceptional de înzestrat și de pregătit pentru o lume a microprocesoarelor, el părea să fie la fel de pregătit, să se tragă oricând îndărăt în lumea valorilor sensibile.

„E fascinant să discuți cu computerul”, consemnează el. Este cu atât mai fascinant - îți vine să adaugi - cu cât suntem aici într-o parte a lumii care întotdeauna a știut să stea de vorbă și cu altceva decât omul; una care a vorbit cu firea. Acum se ivește

printre noi o lume de duhuri năzdrăvane venite firești din altă parte, căci noi întârziam prea mult în dialogul nostru cu necuvântătoarele, dar pentru care, iată, avem puțină pricepere și putere de împlânzire.

Este vorba de odraslele așa-zisului monstru cenușiu, matematica, despre care Laurențiu Duican însuși simte, așa cum o spune într-o însemnare, că poate fi împlânzită. Și însemnările tânărului logodit cu noutatea veacului, cu „incurptibilul calculator”, continuă.

Iată-l întrebându-se dacă totuși incurptibilă și exactă cum este, tehnica poate prinde ceva din perfecțiunea mașinii umane. Dar mașina din urmă, ca și celelalte, se dovedește a fi odrasla matematicii noastre intime, cu ecuația ei de viață, care-l face pe tânăr să se întrebe cum va rezolva el oare ecuația sa și dacă o va face fără corectură și fără ștersătură, în timp ce Parcele îi și tăiaseră firul vieții.

Alteori mintea tânărului se ridică, abia știutoare și totuși cu atâta pătrundere, la marile probleme ale dezbaterii științifice de astăzi și mai ales de mâine.

„Atomii nu constituie deloc ultimul cuvânt al materiei. Urmează invizibilele unde...” și gândul continuă, concentrat în câteva notații care trimit spre tot ce este mai actual - și mai riscat – în filosofia științifică de astăzi, în speță acele perspective care includ în viziunea lor până și tainele gândirii indiene, spre a putea da socoteală de extraordinara rânduială a „profunzimilor lumii materiale” cum spune Mihai Drăgănescu, fizicianul și gânditorul român care ar fi îndrăgit și sprijinit din plin pe un tânăr ca acesta.

Dar îi înțeleg oare bine cei mai vârstnici pe tineri cu angajarea lor în noutățile veacului? Este sugestivă în acest sens nota în care fiul își trimite tatăl matematician la reciclare. Toți trebuie să ne reciclăm spre a sta bine de vorbă cu cele ce se întâmplă în jurul nostru și cu tinerii, ca Laurențiu, care răsar firesc din timpul cel nou.

Este un timp straniu, în care nu numai că trebuie să ne

recunoaștem în seamănul nostru, cum spune în însemnarea de la 21 aprilie 1982, dar trebuie să ne recunoaștem în întregul umanității, ba chiar în totul naturii, cum cerea gândirea indiană. Oamenii pot fi salvați, spune Tânărul acesta, căci „Legile naturii nu-i înlătură”.

De aceea el vorbește - în trecut, iarăși în trecut, ca și fulgerătoarea sa viață - de acele „cuante energii”, energia gândirii umane, despre care Laurențiu Duican ar fi avut ceva de spus, dacă energia naturii și sevele ei nu refuzau atât de nedrept ramurii acesteia să crească.

Ar fi crescut așadar sub luminozitatea veacului nostru științific dar n-ar fi uitat de căldura veacurilor de cultură umanistă pe care le avem în urma noastră.

Același tânăr care vrea să stea de vorbă cu microprocesoarele știe să asculte și glasurile marilor cărți ale umanității.

Ce frumos spune el privind-și biblioteca: „Toate cărțile vorbesc”. El știe să le asculte și să prindă și alte glasuri decât cele ale severei științe. De altfel „câtă frumusețe în această gramatică matematică a limbajelor formale”, serie el. Totuși, dacă iubea calculatorul, „această umbră permanentă a matematicianului”, era în el și o vibrație care-l făcea atent asupra marilor neînțeleșuri ale vieții (am văzut ochi invidioși chiar la nevinovații copii), sau alteori la marile înțeleșuri și frumuseți ale culturii umaniste. Era în el până și un literator discret, sensibil. Este admirabilă notația din 11 iunie 1979: „Când intru în Liceul de muzică mi se pare că totul sună a vioară: scările, balustrada, ușile, băncile...”

Îl fascinează Moromete, citește din Eminescu „până târziu”, uitând că a doua zi e examenul de bacalaureat (vorbește cu omenească pietate despre „Sâmburele de foc”, luminița din mână, care dacă s-ar stinge l-ar face să se simtă pierdut), notează cu adâncime cum se înveselesc bătrânii și cum în același timp plâng copiii, iar în amintirea cu borcanul pe care trebuia să-l aducă din beci fără să-l spargă este ca în scena lui Dostoievski

cu prințul Mișkin, care simte că va sparge vasul de masă și sfârșește prin a-l sparge cu adevărat.

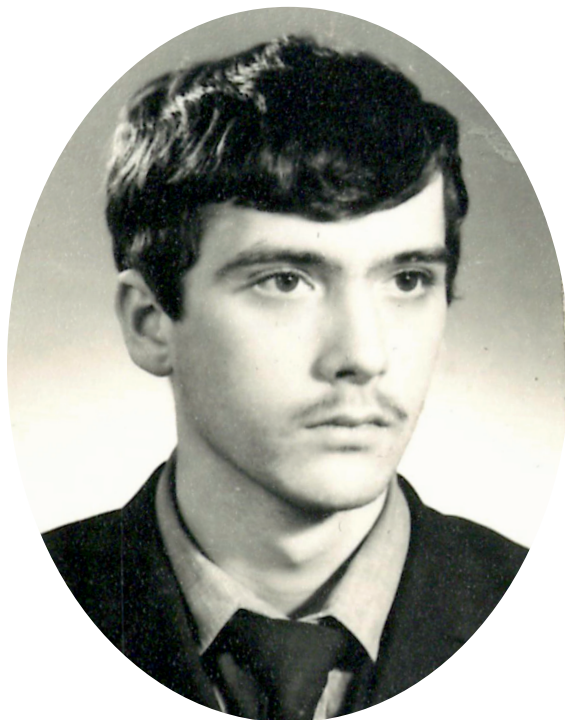
Apoi, într-o altă însemnare, când revine în casa din munți în gălăgia pregătirilor de revelion, își spune: „Cabana își pierduse aromele de rășină, pădurea mea dispăruse”.

Așa a dispărut și el ca un „Ficus indica”, arborele acela din Orient care putea deveni o pădure.

Ce miracol și ce binecuvântare să apară în lumea noastră asemenea tineri? Și vor fi fiind mulți ca Laurențiu Duican? Țineți-i zeilor îndurători în viață căci erau și sunt tare buni la minte și prea mult a tăcut în istorie seminția aceasta a noastră, când avea și ea câte ceva de spus lumii.

CONSTANTIN NOICA

1984

„Când văd un copac, smuls de furtună sau de întâmplare, nu pot compătimi crengile rupte sau frunzele răvășite, ci rădăcinile învinse, întrerupte din lucrul lor frumos pentru noi, cei de afară...”

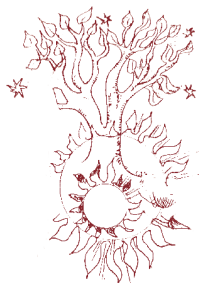
Laurențiu Duican - Caiet de seară, oct.1981

Laurențiu Duican

Caiet de seara

Cuvânt înainte: Un tânăr al zilei de mâine,
de Constantin Noica
Postfață: Amintirea și Țipătul, de Ana Blandiana

Reeditare selectivă a

Ediției I, Editura Eminescu, 1994 București

~1979~

A HAPPY NEW YEAR !

UNE BONNE ANNÉE !

LA MULȚI ANI !

„Acordurile grave ce ies din tuburile orgii cutremură liniștea monumentală a catedralei Sf. Thomas din Leipzig, transmutându-ne în universul fascinant al Fugilor lui Bach.

Am impresia că notele susțin imensa boltă a catedralei și o împing spre ceruri, făcând astfel inutilă misiunea colosalilor stâlpi de marmură ce o susțin”.

Adolescență, nici o glorie nu va prețui vreodată cât tine...

Ea-mi deschide ferestrele să poată intra lumina. Îi ascult șoapte, murmur, îndemn, chemare, strigăt; îi ascult tăcerile și tot ce este de ascultat. Eu sunt în ea un fel de paznic al luminii, propria mea ficțiune... Visător? Realist?

*

Lumina este acolo unde dorința și putința noastră sunt capabile a o face să fie. Împlinirea dorinței face să sporească lumina.

Contemplând curcubeul, întoarcem spatele luminii ce-l creează. Contemplând lumina, întoarcem spatele curcubeului (efect al luminii).

Cine ne scoate din dilemă. Timpul? În această situație timpul trișează.

*

Notez mânat de dorința ca și mai târziu să-mi regăsesc înfrigurata întrebare. Dar care este întrebarea adolescentului ce sunt?

Limitele imediatului nu mă satisfac? Cuprinderea mea îl cuprinde dar nu-l îmbrățișează. Imediatul devine la un moment dat sufocant. Ceea ce fascinează transcende în invizibil. Universul mirific al nevăzutului mă extaziază. Căutarea lui îmi aduce fiori, tocmai pentru că nu are limite.

ianuarie 1979

Un revelion în Ciucaș

Într-adevăr, a fost deosebit. Peisaj de basm, cum se spune, însă gălăgia era reală.

Imediat la sosire, doamnele-mame s-au pornit pe aranjat cabana, apoi pe cărat oale și crățiți, de gândeai că rămânem aici pentru totdeauna.

Și-au adus aminte că pe aproape sunt lupi și aveau grijă mereu să ne reteze exaltarea și libertatea ce ni le dădea generos muntele. Chemări și strigări tăiau pădurea împietrită de ger.

Tăcerile de piatră ale muntelui erau tulburate de inofensivii năvălitori, care nu-și uitaseră decibelii casetofoanelor, la care se adăugau trâmbițele mamelor grijulii.

Oricum, reușesc să mă fac nevăzut, săgetând o pantă superbă, în foșnetul metalic al skiurilor.

Larma de la cabană rămăsese undeva departe, învăluită în fumul lacome.

În valea mea, privesc cu nesaț cum în umbrele plumburii ale serii, brazii troieniți se sting încet, încet, sub povara zăpezii ce le apasă aripile. Aici parcă totul este oprit în loc, căci Timpul nu are măsurători.

Pădurile șopteau totuși fără să-și miște fruntea și brațele, foșneau într-o muzică numai a lor.

Târziu m-am trezit chemat de punctele de foc ale cabanei, de care uitasem de-o veșnicie. Pătrund în lumina festivă a „salonului”. Cabana își pierduse aromele de rășină, pădurea mea dispăruse.

*

Când intru în Liceul de muzică mi se pare că totul sună a vioară: scările, balustrada, ușile, băncile...

Priveam la microscopul sub care aștepta ceva. Profa ne întreabă ce vedem. Fără să primească răspuns, insistă, se irită intrigată că nici unul nu-i dădea drumul. În cele din urmă, un isteț al clasei e auzit zicând: „De unde să știm noi cum arată animalul din care ne-ați adus numai o bucățică?”

Poate că suntem invocați ca tămăduitori, ca binefăcători, ca sfinți chiar, în altă planetă, cu oameni care pot privi ca în lumea noastră.

Destulă tăcere însă după toate zborurile lumii noastre... probabil tocmai asta îi sporește valoarea și noi privim tot spre cerul de sus.

*

Am încheiat ciclul celor 8 ani de studiu pentru vioară. Nu mai am timp de exersat, deși de abia de aici înainte o simțeam mai apropiată. Parcă mi-am părăsit un prieten care mă recheamă și eu n-am timp să-l revăd.

Poate voi relua în treapta a II-a exercițiul ei căruia îi datorez mult din disciplinarea spiritului meu de observație și răbdării până să pun la punct o partitură ca și un exercițiu matematic.

Primeam observații de la profesoara mea tocmai când exersam mult, iar uneori, neavând timp nici măcar o oră de exersat, mă prezentam ca atare și nu știu ce mă pornea la producție, poate teama de a se vedea că n-am lucrat suficient și tocmai atunci „D-na” era mulțumită.

Cred că sunt momente și momente în acest exercițiu ca și la cel matematic, unde am câteodată o dispoziție extraordinară, alteori simplă obligație, când îmi închei ziua nu prea mulțumit.

Auzim încă la capitolul „Formarea și dezvoltarea limbii române” expresia „vulgară”. Dată fiind evoluția spre peiorativ a cuvântului „vulgar” (ordinar sau trivial sau grosolan ?) ar fi de preferat în tratate de istoria limbii române să nu mai găsim termenul cu pricina, cu trimitere la originea limbii noastre din populară sau latina vulgară.

Noi nici nu ne-am fixat termenul de „vulg” pentru popor, de altfel. E vorba de un dublu deserviciu:

În primul rând, limba română de azi și dintotdeauna, atât de „veche și înțeleaptă” sau „dulce ca un fagure de miere”, „șirag de piatră rară”, „comoară” etc. - nu suportă trimiterea respectivă care oricum nu poate sta alături de expresia actuală „vulgar-vulgară”.

În al doilea rând, însăși proveniența limbii române nu pleacă numai din a vulgului, după cum prea bine se văd unele etimologii în încercările Școlii Ardelene, pe care n-ar trebui să le acuze cineva de exagerări, în totalitate.

Se știe că frumusețea latinei populare constă în libertatea de a fi devenit atât de productivă și plastică. Putem dar să-i spunem limbii noastre populare, sau (și mai nepermis) minunatei limbi folclorice - limbă vulgară pe simplul motiv că a fost a poporului? În nici un caz! Atunci, se poate renunța la termenul „latină vulgară” din moment ce de atâtea secole nu zicem vulg, ci popor, literatură populară, limbă populară, pentru care ar fi suficientă expresia de latină populară sau vorbită, în explicația de la care am pornit în adnotarea mea răzleață, ca multe altele din caietul meu...

Ursul lui Clinciu

Nu-l crezusem pe Crăișor până nu l-am vizitat. Știam că taică-său făcea servicii de vânatoare Facultății de Silvicultură, dar nu mă gândeam că i s-a ivit un prilej de a ocroti acasă puiul de urs rătăcit de ursoaică prin Bucegi. Cu cei doi frați mai mici în jurul ursului, colegul transformase de-a binelea casa și curând avea să transforme și clasa, după ce adusese puiul la școală și profa îi dăduse un zece „de zile mari” pentru așa mostră. Cred mai degrabă că i l-a dat ca să scoată ursul mai repede din clasă, căci dihania era de-acum mare, grea, colțoasă.

Din presa locală aveam să aflu că nu se mai putea trăi în bloc, motiv pentru care ursul și-a luat destinația: Zoo. Nu l-am mai întâlnit pe Crăișor de mult, după generala noastră, să văd unde l-au trimis. Preferam să-i redea libertatea deplină a muntelui, nu să-l trimită la grădina zoologică.

*

Cât de nostime sunt unele obiecții la primele examene ale inventatorilor: „Nu este posibil ca un nenorocit de metal să înlocuiască nobilele organe ale graiului omenesc...” parcă-l aud pe furiosul bătrân academician Bouillaud sărind din fotoliul său spre fizicianul Du Moncel care prezentase fonograful ca nouă invenție a lui Edison.

La fel, obiecțiile științei „oficiale” privind inventarea trenului: „Niciodată n-o să pornească trenul acela fiindcă roțile se vor învărti pe loc”, sau că mișcarea cu viteză mare „o să dezlănțuie boli grave, iar cine îl va privi cum merge va ameți”, motiv pentru care ilustrul Colegiu medical regal din Bavaria recomanda... „să se construiască de-a lungul terasamentului un gard cu scânduri de înălțimea trenului”. Ha! ha! Am să-l citesc pe Erasmus (Lauda prostiei).

Tata mi-a ținut un logos, cică „săpunul de casă e mai bun decât unul parfumat de fabrică”. Banală idee! L-am ascultat totuși până la capăt. Are ceva în vorba lui că-ți vine să-l tot ascuți. De la el „îndur” cu bucurie și alte năstrușnicii. Există în noi și această bucurie a îndurării?

*

La televizor e o dezbatere din ciclul „Pentru sănătatea dvs.” cu tema - Alcoolismul și sănătatea. Se spun lucruri interesante, dar cui se adresează?

Desigur, alcoolizilor.

Mă întreb unde sunt bețivii la ora asta? Sunt sigur că marea lor majoritate se află prin cârciumi, nicidecum în fața televizoarelor... Poate că alte metode sunt mai eficiente.

*

mai 1979

Înregistrare de casetofon. Cred că șmecherul de bunic s-a prins (ce știa el de interviuri instantanee?) și-și potrivește vocea. Se dă mare la tot ce răspunde. Nu-l poți întoarce, așa vrea el să rămână. Cere și bunica rândul. Ea este mai tânără. Ea nu mai așteaptă întrebările care o cam încurcă și zice pe firul ei lin, așa cum a trăit. Mă intercalez și eu că i-am necăjit pe vremea când eram un țânc, dar ea face mereu paranteze „de, mamă, erai și tu mic când îmi învățai bobocii, abia scoși din găoace, să înoate, sau îi dădeai huța, cum te dădea moșul tău pe tine...”

Îi cam amețeam eu, ce-i drept, micile orătării, sigur din simpatie copilărească, dar vezi că ea n-a uitat câte și cum i le-am prăpădit. Se necăjea când nu-i ieșeau la numărătoare.